

پژوهشی که در حال حاضر انجام گرفته، براساس اهداف تحقیق انجام گرفته و تأثیرگذاری قلعه بر فرهنگ و باورها و اعتقادات مردم شهر خرم آباد را به تفسیر می‌کشد. ابتدا معنای لغتی فرهنگ را تعریف نموده و آن عبارت اینک، فرهنگ از دو جزء یعنی «فر» و «هنگ» تشکیل شده است. «فر» به معنای شکوه، جلال، جاه و مرتبه مقام والا تعریف شده و «هنگ» به معنای پیش‌برنده، جلو برنده، بالابرنده تعریف شده است. در مجموع یعنی ک‌شش به سمت «تعالی» می‌توان فرهنگ را عبارت از مجموعه دستاوردهای مادی و معنوی انسانها در طول زمان و تداوم نسلها در مکانهای مخصوص تعریف کرد. فرهنگ دارای دو جنبه است: یکی جنبه معنوی مانند ادبیات، اساطیر، آداب و رسوم، باورها و آیینها دوم جنبه مادی در واقع همان تمدن است و عبارت است از مجموعه دستاوردهای مادی انسانها مانند معماری، صنعت، اشیاء. علاوه بر این تعاریف نحوه انجام تحقیق میدانی (مشاهده مستقیم) و در کنار آن تحقیق کتابخانه‌ای (غیر مستقیم) در انجام پژوهش از قوانین و قواعدی پیروی می‌کند که به تناسب زمان و مکان و نیز بنا به روشهایی که محقق در ضمن عمل به کار می‌گیرد، تفاوتهایی را نشان می‌دهد، ویژگیهای هر علم و به خودی خود محقق را به سوی روشهایی هدایت می‌کند که گاه به تناسب نوع کار، دارای تفاوتها و شباهتهای بسیار با سایر علوم است. از این جهت نمی‌توان همه عوامل موجود در یک پژوهش را، چنانکه برخی به آن معترفند، به

همان شکل و یا همان مراتب ذهنی و جامعیتی که در آن هست، در پژوهش دیگری نیز که از نظام علمی با آن هم ارزی مشاهده کرد. طبیعت پژوهش به صورتی نیست که در هر لحظه از زمان، همان پیام پیشین خود را ابلاغ کند، بلکه به تناسب تغییرات ویژه‌ای که در طی زمان در عناصر آن صورت می‌گیرد. از آنجا که پژوهش انجام گرفت تحلیل مردم شناختی قلعه فلک الافلاک بر فرهنگ و باورها و اعتقادات دینی مردم شهر خرم آباد است، سعی نموده‌ام خود را در انجام پژوهش از دخالت دادن ذهنیت و تخیلات بی‌مورد روش تحقیق حفظ کنم و با ممارست و تمرین و خالی کردن ذهن از پیش فرضها که کاری سخت و دشوار است تا حد امکان بدور نگه دارم. از آنجا که آیینها و باورهای عوام از نوع معیشت انسان شناسان فرهنگی مثل تایلر TYLOR که در سال ۱۸۷۱ از فرهنگ: به دانش، دین، هنر، قانون، اخلاقیات آداب و رسوم ویسلر WISSLER به زمان، زناشویی، نظام، مالکیت، ادب و هنر دیکسون DIXON 1928 به رسوم، باورها و قراردادها و کارکردهای نظام دینی و اجتماعی، آداب و رسوم و باورهای یک قوم و کروبر Kroeber 1948 به انبوه واکنشهای آموخته، به اشیاء مادی ساخته دست انسانها، فنون جهتگیریهای اجتماعی، دیدگاهها و هدفهای تعیین شده، نمادها و باورها و رفتارها و... را بیان می‌کند. بواس به رفتار مشترک

انسانها متکی به سینه به سینه ، نسل به نسل، لوی
اشتری به قراردهای اجتماعی مالینوفکسی به میراث
اجتماعی، لینسون به وراثت اجتماعی و
ساترلند 1940 suterland به میراث انسانی و اجتماعی
شامل دانش، دین، اخلاق و هنر و دوارد 1940 woodward
را درخصوص باورها و اعتقادات دینی مطرح
میکنند. «آشوری، داریوش، ۱۳۸۹، ص، ۱ و ۲»

این اشکال فرهنگ غیرمادی از سوی مردم با تغییراتی
در احوال اجتماع و محیط باززایی می‌شوند و در
نهایت احساس هویت ملی را برای جامعه به ارمغان
می‌آورند. این هویت ملی از قومیت خاصی گرفته نشده،
بلکه از آداب و رسومهای متفاوت ولی با مذهب یکسان
شکل گرفته است. براساس نظریات اندیشمندان
مردم‌شناسی آیینها و باورها در حوزه دین و مذهب
قرار دارند که جزئی جدایی ناپذیر هر فرهنگی است و
در فرهنگ مادی و غیرمادی (معنوی) ظهور یافته و با
نظامهای مختلف زندگی بشری مانند نظام خانوادگی
ازدواج تعامل دارند.

باورها داشتهای مذهبی، از ارکان هر دینی هستند و
در هر جامعه‌ای بیانگر حقایق معینی که هم افراد آن
جامعه صادقانه به آنها معتقدند.

لرستان پیشینه‌ای فراتاریخی دارد، بخصوص قلعه فلک
الافلاک شهر خرم آباد که هم دارای آثار مادی و
معنوی است و مانند گوهری در صدف و بر بالای تپه‌ی

صخره‌ای مشرف بر شهر خرم آباد خودنمایی می‌کند. علاوه بر آن در کنار این قلعه معروف به شهر مفرغ و بلوط با باورهای قوی دینی تعداد زیادی امامزاده آرمیده‌اند و مورد تکریم هستند که محل اقامت این بزرگواران طی سالیان سال به شکل بقعه ساخته‌اند و آیین‌ها و باورهای خاصی در ارتباط با آنها دارند مثل زیدبن علی، دو برادران، امامزاده عبدالله، امامزاده پیرشمس، امامزاده حیات الغیب. در کنار این برج معروف به دوازده برجی آثاری تاریخی مثل گرداب سنگی در غرب قلعه، سنگ نوشته در شرق، دریاچه کیو در شمال قلعه و پل شکسته و مناره آجری در جنوب آن خودنمایی می‌کنند که از دوره صفوی و ساسانی به جا مانده‌اند و نماد صفا و صمیمیت و استقامت و آرامش روحی روانی برای مردم این دیار می‌باشند.

بر اساس پژوهش انجام شده می‌توان پنج بخش را بیان کرد که هر کدام زیرمجموعه‌های از ساختار قلعه فلک الافلاک را بیان می‌کنند.

بخش اول: شامل کلیات پژوهش شامل اهداف، انگیزه و ضرورت و اهداف پرسش‌ها، پیشینه و روش تحقیق، قالب‌های نظری و معرفی مفاهیم موزه مردم‌شناسی جامعه مورد مطالعه «قلعه فلک الافلاک خرم آباد» ذکر شده است.

بخش دوم: ویژگیهای جغرافیایی، تاریخی و طبیعی آب و هوا و ناهمواریها

بخش سوم: شامل ساختارهای فرهنگی و چگونگی تأثیرگذاری از آیینها و باورهای مردم و کارکردهای سیاسی، اجتماعی فرهنگی و اقتصادی، مذهبی و آموزشی.

بخش چهارم: شامل ساختار معماری قلعه.

بخش پنجم: نتیجه‌گیری از یافته‌های پژوهش میدانی و اسنادی، فهرست منابع، عکس و نقشه‌ها

پژوهش حاضر، ثمره‌ی یکسال تلاش مداومی است که با توجه به فرصت اندک و منابع محدود تهیه گردیده است. اما با وجود این، تلاش شده است که قلعه با تأثیرگذاری در تمامی زوایای گوناگون بررسی شود و در این راه از نتایج تحقیقات و پژوهش‌های متخصصینی چون استادم دکتر محمدحسین فرجاد (استاد جامعه‌شناسی) درس بینش‌های جامعه‌شناسی و راهنمایی او در چگونگی انجام پژوهش و مراحل آن و استاد مشاور آقاجانی، روش تحقیق دکتر عسگری خانگاه و اعتقادات دکتر سپهر و دکتر عسگری نوری در فرهنگ و تکنولوژی و نظریه‌های مردم‌شناسی دکتر فرید و مدیر گروه خانم میر اسکندری از محققین هم‌استانی مانند حسین غضنفری، حمید ایزدپناه، سعادت خودگو و از سایرین بخصوص خانم دکتر میراسکندری و از مقاله دانشجویان رشته مردم‌شناسی تشکر و قدردانی می‌شود.

